

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

**ЕКСПЕРТ:
ПАРАДИГМИ ЮРИДИЧНИХ НАУК
І ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**

**EXPERT: PARADIGM OF LAW
AND PUBLIC ADMINISTRATION**

№ 3 (35), 2025

Видавничий дім
«Гельветика»
2025

Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління
Видається з 2018 року
Періодичність: 4 рази на рік
Друкується за рішенням Вченої ради Міжрегіональної Академії управління персоналом (протокол № 10 від 19.11.2025)
Видання є таким, що реферується в міжнародних та вітчизняних наукометричних базах: Index Copernicus, ResearchBib, Turkish Education Index, Polish Scholarly Bibliography, Google Scholar, “Україніка наукова”, ESJI.
Реєстрація суб’єкта у сфері онлайн-медіа: Рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення № 3053 від 07.11.2024 року.
Ідентифікатор медіа: R40-05594.
Суб’єкт у сфері онлайн-медіа – Приватне акціонерне товариство «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна Академія управління персоналом» (вул. Фрометівська, буд. 2, м. Київ, 03039, iapm@iapm.edu.ua, тел. (044) 490-95-00).
Відповідно до Наказу Міністерства освіти і науки України від 28.12.2019 № 1643 (Додаток 4) журнал включено до Переліку наукових фахових видань України у категорії «Б».
Спеціальності: D8 – Право, D9 – Міжнародне право.
Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою програмного забезпечення StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.
Відповідальність за зміст, достовірність фактів, цитат, цифр несуть автори матеріалів. Редакція залишає за собою право на незначне редагування і скорочення (зі збереженням авторського стилю та головних висновків). Редакція не завжди поділяє думки авторів та не несе відповідальність за надану ними інформацію.
Матеріали подано в авторській редакції.
Передрук – тільки з дозволу редакції.
Адреса редакційної колегії:
ПрАТ “ВНЗ “Міжрегіональна Академія управління персоналом”
вул. Фрометівська, 2, Київ, Україна, 03039
Офіційний сайт видання:
www.journals.maup.com.ua/index.php/expert

Expert: paradigm of law and public administration
Published from 2018
Pereodicity: 4 times a year
Published by the decision of Academic council of Interregional Academy of Personnel Management (Protocol № 10 from November 19, 2025)
Collection is included to the international and domestic scientometrics databases Index Copernicus International, ResearchBib, Turkish Education Index, Polish Scholarly Bibliography, Google Scholar, “Україніка наукова”, ESJI.
Registration of online media:
Decision of the National Council of Television and Radio Broadcasting of Ukraine: Decision No. 3053 as of 07.11.2024. Media ID: R40-05594.
Media entity – Private Joint-Stock Company «Higher education institution «Interregional Academy of Personnel Management» (03039, Kyiv, Frometivska str., 2, iapm@iapm.edu.ua, tel. (044) 490-95-00).
According to the Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine (Annex 4), the journal is included in the List of scientific professional publications of Ukraine, which have been assigned the category «B».
Subject Areas: D8 – Law, D9 – International law.
The articles were checked for plagiarism using the software StrikePlagiarism.com developed by the Polish company Plagiat.pl.
The authors are responsible for the content, accuracy of the facts, quotes, numbers. The editors reserves the right for a little change and reduction (with preservation of the author’s style and main conclusions). Editors can not share the world views of the authors and are not responsible for the information provided.
Materials filed in the author’s edition.
Reprinting – with the editorial’s permission strictly.
Address of the editorial board:
Interregional Academy of Personnel Management
Str. Frometivska, 2, Kyiv, Ukraine, 03039
Official site:
www.journals.maup.com.ua/index.php/expert

Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління : збірник. № 3 (35), 2025. Київ : ПрАТ “ВНЗ “Міжрегіональна Академія управління персоналом”, 2025. 36 с.

Головний редактор

Щокін Ростислав Георгійович, доктор юридичних наук, професор, Президент Міжрегіональної Академії управління персоналом

Члени редакційної колегії:

Яблонська-Бонса Йоланта, професор, доктор юридичних наук, керівник кафедри теорії, філософії та історії права Академії Леона Козьмінського в Варшаві, головний редактор часопису «Критика права» (Польща)

Міхальський Томаш, доктор наук, доцент кафедри регіонального розвитку Гданського університету (Польща)

Ніколас Шмітт, кандидат наук, старший науковий співробітник Інституту федералізму Університету Фрібургу (Швейцарія)

Перцев Роман Валерійович, кандидат юридичних наук, відділ ідентифікації та криміналістики (DIFC) Поліція Ізраїлю, Єрусалим (Ізраїль)

Акімова Людмила Миколаївна, доктор наук з державного управління, професор, заслужений працівник освіти України, професор кафедри фінансів та економічної безпеки Національного університету водного господарства та інженерії навколишнього середовища, *l_akimova@ukr.net*

Якимчук Аліна Юріївна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри державного управління, права та гуманітарних наук, Херсонського державного аграрно-економічного університету

Вечорек Лешик, доктор габілітований, доцент, завідувач кафедри кримінального права, кримінології та криміналістики факультету юридичних і суспільних наук Університету ім. Яна Кохановського в м. Кельце (Республіка Польща)

Яскренія Єжи, професор, доктор габілітований, декан факультету юридичних і суспільних наук Університету ім. Яна Кохановського в м. Кельце, завідувач кафедри конституційного, європейського і міжнародного публічного права, віце-президент Правління Польського Товариства конституційного права, спікер Товариства польських парламентаріїв, член Правління Європейського Товариства колишніх парламентаріїв Ради Європи (FP-AP) в Парижі (Республіка Польща)

Хаджирадева Світлана Костянтинівна, доктор наук з державного управління, професор, заступник директора Української школи урядування

Яровой Тихон Сергійович, доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри міжнародних відносин та політичного консалтингу Інституту права та суспільних відносин Університету «Україна»

Заросило Володимир Олексійович, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри правоохоронної та антикорупційної діяльності Міжрегіональної Академії управління персоналом

Сопілко Ірина Миколаївна, доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України, декан юридичного факультету Національного Авіаційного Університету

Кисленко Дмитро Петрович, доктор педагогічних наук, кандидат юридичних наук, професор, провідний науковий співробітник, Національний університет оборони України імені Івана Черняховського

Рябцев Геннадій Леонідович, доктор наук з державного управління, професор, професор Києво-Могилянської школи урядування

Барабаш Юрій Григорович, доктор юридичних наук, професор, проректор з навчальної роботи Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Скрипнюк Олександр Васильович, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, директор Інституту держави і права імені В. М. Корецького Національної академії наук України

Губанов Олег Олександрович, доктор юридичних наук, професор, доцент кафедри службового та медичного права, Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Нестерович Володимир Федорович, доктор юридичних наук, доцент, завідувач кафедри державно-правових дисциплін Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка

Тимошенко Юрій Петрович, кандидат юридичних наук, професор, заступник директора Навчально-наукового інституту права імені князя Володимира Великого Міжрегіональної Академії управління персоналом

Швець Катерина Павлівна, доктор наук з державного управління, кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри цивільно-правових дисциплін та міжнародного права Міжрегіональна Академія управління персоналом

Муравйов Кирило Володимирович, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративного, фінансового та банківського права, Міжрегіональна Академія управління персоналом

Нестор Віталій Романович, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри теорії держави і права та конституційного права, Міжрегіональна Академія управління персоналом

Амелін Олександр Юрійович, кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри правоохоронної та антикорупційної діяльності, Міжрегіональна Академія управління персоналом

Адам Адріан Останек, доктор наук, доктор габілітований, професор Військового технологічного університету (Польща)

Мануель Давид Массено, доцент Політехнічного інституту Бежа (Португалія)

Агнешка Шпак, доктор габілітований, професор кафедри міжнародної безпеки Інституту досліджень безпеки, Торунь (Польща)

Олександра Леткова, доктор права, доцент, юридичний факультет Університету Матея Бела, Банска Бистрица (Словаччина)

Маргін Белтран Сауседо, кандидат наук, професор, юридичний факультет Abogado Ponciano Arriaga Leija, Автономний університет Сан-Луїс-Потосі (Мексика)

Chief Editor

Shchokin Rostyslav Heorhiiovych, Doctor of Law, Professor, President of the Interregional Academy of Personnel Management

Members of the editorial board:

Jablonska-Bonsa Jolanta, Professor, Doctor of Law, Head of the Department of Theory, Philosophy and History of Law Kozminski University, Editor-in-Chief of Critique of Law (Poland)

Tomasz Michalski, Doctor of Science, Associate Professor at the Department of Regional Development, University of Gdansk (Poland)

Nicolas Schmitt, PhD, Senior Researcher at the Institute of Federalism, University of Fribourg (Switzerland)

Pertsev Roman Valeriiovych, PhD in Law, Division of Identification and Forensic Science (DIFC) of Israel Police, Jerusalem (Israel)

AKimova Lyudmyla Mykolayivna, Doctor of Science in Public Administration, Professor, Honored Education Worker of Ukraine, Professor at the Department of Financial and Economic Security, National University of Water and Environmental Engineering (Ukraine)

Yakymchuk Alina Yuriyivna, Doctor of Economics, Professor, Professor of the Department of Public Administration, Law and Humanities, Kherson State Agrarian and Economical University (Ukraine)

Vechorek Leshyk, Doctor Habilitated, Associate Professor, Head of the Department of Criminal Law, Criminology and Criminology, Faculty of Law and Social Sciences, Jan Kochanowski University of Kielce (Republic of Poland)

Yaskrenia Jerzy, Professor, Doctor Habilitated (Dr. Hab.), Dean of the Faculty of Law and Social Sciences, Jan Kochanowski University of Kielce, Head of the Department of Constitutional, European and International Public Law, Vice-President of the Board of the Polish Society of Constitutional Law, Speaker of the Society of Polish Parliamentarians, Member of the Board of the European Society of Former Parliamentarians (FP-AP) in Paris (Republic of Poland)

Khadzhiradeva Svitlana Kostiantynivna, Doctor of Science in Public Administration, Professor, Deputy Director of the Ukrainian School of Government, Head of the Center for Evaluation of Candidates for Civil Service Positions (Ukraine)

Yarovoy Tikhon Serhiiovych, Doctor of Sciences in Public Administration, Ph.D., Professor, Professor at the Department of International Relations and Political Consulting of the Institute of Law and Public Affairs, Open International University of Human Development "UKRAINE" (Ukraine)

Zarosylo Volodymyr Oleksiyovych, Doctor of Law, Professor, Head of the Department of Law-Enforcement and Anti-Corruption Activities, Interregional Academy of Personnel Management (Ukraine)

Sopilko Iryna Nikolaevna, Doctor of Law, Professor, Honored Lawyer of Ukraine, Dean of the Faculty of Law, "State University «Kyiv Aviation Institute»" (Ukraine)

Kyslenko Dmytro Petrovych, Doctor of Pedagogy, PhD in Law, Professor, Leading Researcher, National Defence University of Ukraine (Ukraine)

Riabtsev Gennadii Leonidovych, Doctor of Science in Public Administration, Ph.D., Professor, Professor at the Kyiv-Mohyla School of Government, National University of Kyiv-Mohyla Academy (Ukraine)

Barabash Yurii Hryhorovych, Doctor of Law, Professor, Vice-Rector for Academic Affairs of Yaroslav Mudryi National Law University (Ukraine)

Skrypniuk Oleksandr Vasyliovych, Doctor of Law, Professor, Academician of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine, Honored Lawyer of Ukraine, Deputy Director of V.M. Koretsky Institute of State and Law of National Academy of Sciences of Ukraine (Ukraine)

Hubanov Oleh Oleksandrovych, Doctor of Law, Professor, Associate Professor at the Department of Service and Medical Law, Taras Shevchenko National University of Kyiv (Ukraine)

Nesterovych Volodymyr Fedorovych, Doctor of Law, Associate Professor, Head of the Department of State and Law Disciplines, Luhansk State University of Internal Affairs named after E.O. Didorenko (Ukraine)

Tymoshenko Yuriy Petrovych, PhD in Law, Professor, Deputy Director of the Educational-Scientific Institute of Law named after Volodymyr the Great, Interregional Academy of Personnel Management (Ukraine)

Shvets Kateryna Pavlivna, Doctor of Sciences in Public Administration, PhD in Law, Associate Professor, Professor at the Department of Civil Law Disciplines and International Law, Vice-Rector, Interregional Academy of Personnel Management (Ukraine)

Muraviov Kyrylo Volodymyrovych, Doctor of Law, Professor, Professor at the Department of Administrative, Financial and Banking Law of the Educational-Scientific Institute of Law named after Volodymyr the Great, Interregional Academy of Personnel Management (Ukraine)

Nestor Vitalii Romanovych, Doctor of Law, Professor, Professor at the Department of Theory of State and Law and Constitutional Law, Interregional Academy of Personnel Management (Ukraine)

Amelin Oleksandr Yuriiovych, PhD in Law, Associate Professor, Professor at the Department of Law Enforcement and Anti-Corruption Activities, Interregional Academy of Personnel Management (Ukraine)

Adam Adrian Ostanek, DSc, Dr. Hab., Professor at the Military University of Technology (Poland)

Manuel David Masseno, Associate Professor, Polytechnic Institute of Beja (Portugal)

Agnieszka Shpak, Dr. Hab., Professor at the Department of International Security, Institute of Security Studies, Torun (Poland)

Alexandra Letkova, JUDr., Associate Professor, Faculty of Law Matej Bel University, Banska Bystrica (Slovakia)

Martín Beltrán Saucedo, PhD, Full Professor, Faculty of Law Abogado Ponciano Arriaga Leija, Autonomous University of San Luis Potosí (Mexico)

ЗМІСТ

Граб М. І. Поняття і види збройних конфліктів.....	6
Савка О. І. Основні аспекти міжнародно-правової відповідальності держав, що приймають компанії, які здійснюють приватну військову та охоронну діяльність.....	10
Стрельбицька Л. М., Заросило В. О., Присташ С. С. До питання визнання віртуальних активів золотовалютними резервами України і використання OSINT.....	16
Чорнолуцький Р. В., Талах А. М., Меджбелъ В. І., Савка О. І., Вишневський Ян Правосуб'єктність держави у міжнародних приватноправових відносинах: сучасні виклики для України.....	21
Шиманський М. С., Бортник В. А. До питання співвідношення понять реалізації, охорони та захисту прав на торговельну марку.....	27

УДК 341.3

DOI [https://doi.org/10.32689/2617-9660-2025-3\(35\)-6-9](https://doi.org/10.32689/2617-9660-2025-3(35)-6-9)**Граб Марія Іванівна,**

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри права, завідувач денного відділення Львівського інституту ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом», вул. Зелена, 149, корпус 4, м. Львів, 79028; grab-maria-00@ukr.net; <https://orcid.org/0000-0001-6303-9234>

ПОНЯТТЯ І ВИДИ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ

Анотація. Стаття присвячена комплексному дослідженню поняття та класифікації збройних конфліктів як одного з ключових інститутів міжнародного гуманітарного права та міжнародного права загалом. Автор аналізує існуючі доктринальні та нормативно-правові підходи до визначення збройного конфлікту, виокремлює його основні ознаки, критерії інтенсивності та рівня організованості сторін. Особливу увагу приділяється розмежуванню міжнародних і неміжнародних збройних конфліктів, а також специфіці їх правового регулювання відповідно до положень Женевських конвенцій 1949 року та Додаткових протоколів до них.

У контексті сучасних викликів міжнародній безпеці автор досліджує питання кваліфікації так званих «гібридних» збройних конфліктів, які поєднують класичні бойові дії із застосуванням неконвенційних методів, зокрема інформаційної, кібервійни та участі недержавних збройних акторів. Водночас акцентовано увагу на правозастосовчих проблемах, що виникають через відсутність єдиної дефініції збройного конфлікту в українському законодавстві, що суттєво ускладнює практику кваліфікації подій, які відбуваються в Україні з 2014 року.

У роботі здійснено огляд наукових позицій українських та іноземних дослідників, а також аналіз міжнародних правових актів і національних нормативно-правових джерел, які регулюють правовідносини в умовах збройних конфліктів. Обґрунтовано необхідність імплементації чітких міжнародно-правових стандартів у національне законодавство України для забезпечення правової визначеності, захисту прав людини та притягнення винних у скоєнні воєнних злочинів до відповідальності.

Стаття має на меті поглибити наукове розуміння збройних конфліктів, підвищити рівень правозастосовної практики у сфері міжнародного гуманітарного права та надати рекомендації для вдосконалення законодавчої бази України.

Ключові слова: збройний конфлікт, міжнародний збройний конфлікт, неміжнародний збройний конфлікт, міжнародне гуманітарне право, гібридна війна, збройна агресія, міжнародне право, воєнні дії.

Grab Mariia Ivanivna,

Candidate of Law, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Law, Head of the Full-time Department of the Lviv Institute Interregional Academy of Personnel Management, 149, Zelena Str., Building 4, Lviv, 79028; grab-maria-00@ukr.net; <https://orcid.org/0000-0001-6303-9234>

CONCEPT AND TYPES OF ARMED CONFLICT

Abstract. The article is devoted to a comprehensive study of the concept and classification of armed conflicts as a fundamental institution of international humanitarian law and international law in general. The author analyzes existing doctrinal and legal approaches to defining an armed conflict, highlighting its main characteristics, intensity thresholds, and the level of organization of the parties involved. Special attention is paid to the distinction between international and non-international armed conflicts and the specifics of their legal regulation under the provisions of the 1949 Geneva Conventions and the Additional Protocols thereto.

In the context of modern threats to international security, the author explores the issue of qualifying so-called “hybrid” armed conflicts, which combine traditional hostilities with the use of non-conventional methods, including information warfare, cyber operations, and the participation of non-state armed actors. At the same

time, the article emphasizes the law enforcement challenges arising from the absence of a unified legal definition of “armed conflict” in Ukrainian legislation, significantly complicating the legal qualification of events taking place in Ukraine since 2014.

The study includes an overview of scholarly opinions of Ukrainian and foreign researchers, as well as an analysis of international legal acts and national legal sources regulating relations during armed conflicts. The author substantiates the necessity of implementing clear international legal standards into the national legislation of Ukraine to ensure legal certainty, protect human rights, and prosecute those responsible for war crimes.

The article aims to deepen the scientific understanding of armed conflicts, improve law enforcement practice in the field of international humanitarian law, and provide recommendations for enhancing Ukraine’s legislative framework.

Key words: armed conflict, international armed conflict, non-international armed conflict, international humanitarian law, hybrid warfare, armed aggression, international law, hostilities.

Постановка проблеми. Актуальність теми обумовлена зростанням кількості збройних конфліктів у світі, зокрема в Європі, де з 2014 року триває збройна агресія Російської Федерації проти України. Чітке визначення поняття «збройний конфлікт» та його видів має вирішальне значення для правильної правової кваліфікації ситуації, застосування міжнародного гуманітарного права, притягнення винних до відповідальності, а також захисту прав цивільного населення [1; 4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання поняття та класифікації збройних конфліктів досліджувалися багатьма науковцями, серед яких варто виокремити Г. Шіндель, Л. Досвальда-Бека, А. Абашідзе, а серед українських – О. Задорожнього, В. Репецького [2; 3; 5]. Проте, попри значну кількість публікацій, низка аспектів лишаються дискусійними, зокрема щодо кваліфікації «гібридних» воєн, участі недержавних акторів та застосування міжнародного гуманітарного права у неміжнародних конфліктах [4; 6].

Постановка завдання. Метою статті є визначення правової природи збройних конфліктів, їхніх видів, характеристик та проблем правозастосування в умовах сучасних воєнних реалій. Завданням дослідження є аналіз міжнародно-правових актів, норм українського законодавства та наукових підходів для формування чіткого розуміння поняття «збройний конфлікт».

Виклад основного матеріалу дослідження. Поняття «збройний конфлікт» займає центральне місце в міжнародному гуманітарному праві (МГП), адже саме воно визначає сферу його дії. Від кваліфікації конкретної ситуації як збройного конфлікту залежить, чи підлягатимуть сторони обмеженням і зобов’язанням, передбаченим Женевськими конвенціями 1949 р., Додатковими протоколами 1977 р., Римським статутом Міжнародного кримінального суду та іншими актами [3; 4; 7].

Попри виняткову важливість, універсального визначення поняття «збройний конфлікт» у міжнародному праві досі не існує. Міжнародний Комітет Червоного Хреста (МКЧХ) зазначає, що під збройним конфліктом слід розуміти ситуацію, коли між сторонами відбувається збройне насильство, яке має певний рівень інтенсивності та організованості [8]. Такий підхід було закріплено у численних рішеннях міжнародних трибуналів, зокрема Міжнародного кримінального трибуналу щодо колишньої Югославії (МКТЮ), який наголосив, що «існує збройний конфлікт щоразу, коли відбувається застосування збройної сили між державами або тривале збройне насильство між державними органами влади та організованими збройними групами чи між такими групами всередині держави» [3].

Як зазначено у ст. 2 Женевських конвенцій, міжнародний збройний конфлікт (МЗК) виникає між двома чи більше державами, незалежно від того, чи визнають вони стан війни [7]. У МЗК застосовується вся система Женевських конвенцій, включно з положеннями щодо:

- захисту військовополонених (III Женевська конвенція);
- захисту цивільного населення (IV Женевська конвенція);
- обмеження засобів і методів ведення війни (Гаазьке право).

В історичному контексті МЗК охоплюють як «традиційні» війни між державами (напр., Друга світова війна), так і сучасні конфлікти, зокрема війна між Іраком та Іраном (1980-1988), війна в Перській затоці (1991), військова операція НАТО проти Югославії у 1999 році.

Зокрема, російсько-українська війна є прикладом міжнародного збройного конфлікту. Ця кваліфікація має значні правові наслідки, серед яких:

- застосування суворіших правил щодо окупації територій;

– кваліфікація окремих воєнних дій як воєнних злочинів;

– відповідальність держави-агресора відповідно до міжнародного права [8].

На відміну від МЗК, міжнародний збройний конфлікт (НМЗК) має місце всередині однієї держави і відбувається:

– між збройними силами держави і організованими озброєними групами;

– між кількома організованими озброєними групами.

Основними критеріями для кваліфікації ситуації як НМЗК є:

– інтенсивність збройних дій (використання важкої зброї, кількість бойових зіткнень, чисельність жертв, територіальний масштаб);

– рівень організованості збройних груп (наявність командування, дисципліни, структури, здатності планувати операції) [8].

Прикладами НМЗК є громадянська війна в Сирії (з 2011 р.), конфлікт у Колумбії між урядом і угрупованням FARC, війна в Лівії (2011 р.).

Сучасні воєнні конфлікти дедалі рідше відповідають класичним моделям війни. З'являється феномен гібридних конфліктів, що характеризуються:

– одночасним використанням воєнних, інформаційних, кібернетичних, економічних і політичних засобів;

– широким залученням недержавних акторів, приватних військових компаній, найманців;

– запереченням участі держави у конфлікті навіть при її фактичній присутності [6].

Проблема правової кваліфікації гібридної війни полягає у відсутності її визначення в міжнародному праві. Це створює:

– труднощі в застосуванні МГП;

– невизначеність статусу комбатантів і цивільних осіб;

– ускладнення у фіксації воєнних злочинів.

Прикладом гібридної війни стала ситуація в Криму у 2014 р., коли російські військові діяли без розпізнавальних знаків, заперечуючи свою належність до Збройних сил РФ. Попри це, МКЧХ та численні уряди держав кваліфікували дії РФ як міжнародний збройний конфлікт, оскільки критерієм є фактичне застосування сили, а не її визнання [4].

Питання кваліфікації конфліктів має значення не лише для застосування МГП, але й для переслідування винних за міжнародні злочини. Статті 8 Римського статуту Міжнародного кримінального суду чітко розрізняють:

– воєнні злочини, вчинені під час міжнародного збройного конфлікту;

– воєнні злочини в умовах міжнародного збройного конфлікту [4].

До прикладу, умисне вбивство цивільних осіб, катування, застосування заборонених видів зброї, депортація населення вважаються воєнними злочинами в обох видах конфліктів, однак в МЗК їх перелік ширший.

Українське законодавство лише частково імплементує норми міжнародного права, що регулюють збройні конфлікти. Певні спроби законодавчого визначення відображені в:

Законі України «Про оборону України», де зазначено поняття «збройна агресія» [1];

Разом з тим відсутність чіткого визначення поняття «збройний конфлікт» у законодавстві України створює прогалини в:

– правовому статусі учасників конфлікту;

– застосуванні МГП;

– кримінально-правовій кваліфікації діянь на окупованих територіях;

– механізмах притягнення до відповідальності за воєнні злочини.

У цьому контексті Україна стоїть перед необхідністю розробки єдиного законодавчого акту, який би закріплював визначення збройного конфлікту відповідно до міжнародних стандартів.

Важливим принципом МГП є те, що норми міжнародного гуманітарного права застосовуються автоматично, якщо існують факти збройного протистояння. Як наголошує МКЧХ, застосування Конвенцій «не залежить від формального визнання стану війни» [7].

Цей принцип має надзвичайне значення, оскільки дозволяє захищати цивільних осіб і жертв конфліктів навіть у тих випадках, коли сторони відмовляються визнавати наявність війни чи конфлікту. Саме він лежить в основі міжнародних зусиль із документування воєнних злочинів в Україні після 2014 р. [4].

Для України, яка перебуває в умовах міжнародного збройного конфлікту, актуальним є:

– чітке закріплення дефініції збройного конфлікту в національному законодавстві;

– гармонізація національного кримінального законодавства із Римським статутом;

– створення механізмів ефективного переслідування воєнних злочинів;

– розробка правових актів, що регулюють діяльність органів влади на окупованих територіях.

Таким чином, поняття та види збройних конфліктів мають як теоретичне, так і величезне практичне значення. Від належної кваліфікації ситуації залежить не лише застосування міжнародних конвенцій, а й захист прав цивільного

населення, а також можливість притягнення винних до відповідальності за воєнні злочини.

Висновки і перспективи дослідження. Поняття та класифікація збройних конфліктів залишаються актуальними як для міжнародного, так і для національного права. Особливу важливість набуває кваліфікація гібридних воєн та діяльності недержавних збройних акторів. Для України ця проблема має не лише теоретичне, а й практичне значення у контексті російсько-української війни.

Подальші дослідження потребують деталізації критеріїв відмежування збройних конфліктів від ситуацій внутрішніх заворушень, а також розробки єдиного законодавчого визначення збройного конфлікту в українському праві для забезпечення правової визначеності та відповідності міжнародним стандартам.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Закон України «Про оборону України» від 6 грудня 1991 р. № 1932-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12#Text> (дата звернення: 28.06.2025).
2. Задорожній О. В. Міжнародне гуманітарне право. Київ: Юрінком Інтер, 2022. 364 с.
3. Doswald-Beck L. International Humanitarian Law and the Challenges of Contemporary Armed Conflicts. *International Review of the Red Cross*. 2018. Vol. 100. P. 727–770.
4. International Committee of the Red Cross (ICRC). Commentary on the First Geneva Convention. Cambridge University Press, 2016. 870 p.
5. Репецький В. М. Міжнародно-правові аспекти кваліфікації збройних конфліктів. *Юридичний вісник України*. 2020. № 11. С. 21–26.
6. Schindler D. The Different Types of Armed Conflicts According to the Geneva Conventions and Protocols. *RCADI*. 1979. Vol. 163. P. 117–155.
7. Geneva Conventions of 12 August 1949 and Additional Protocols. ICRC Database. URL: <https://ihl-databases.icrc.org>
8. ICRC. How is the Term “Armed Conflict” Defined in International Humanitarian Law? Opinion Paper. March 2008. URL: <https://www.icrc.org/en/doc/assets/files/other/opinion-paper-armed-conflict.pdf>

REFERENCES:

1. Zakon Ukrainy «Pro oboronu Ukrainy» vid 6 hrudnia 1991 r. № 1932-XII [Law of Ukraine "On the Defense of Ukraine" dated December 6, 1991 No. 1932-XII.]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12#Text> (data zvernennia: 28.06.2025).
2. Zadorozhnii, O. V. 92022). Mizhnarodne humanitarne pravo [International humanitarian law]. Kyiv: Yurinkom Inter, 364 s.
3. Doswald-Beck L. International Humanitarian Law and the Challenges of Contemporary Armed Conflicts. *International Review of the Red Cross*. 2018. Vol. 100. P. 727–770.
4. International Committee of the Red Cross (ICRC). (2016). Commentary on the First Geneva Convention. Cambridge University Press, 870 p.
5. Repetskyi, V. M. (2020). Mizhnarodno-pravovi aspekty kvalifikatsii zbroinykh konfliktiv [International legal aspects of the qualification of armed conflicts]. *Yurydychnyi visnyk Ukrainy*. № 11. S. 21–26.
6. Schindler, D. (1979). The Different Types of Armed Conflicts According to the Geneva Conventions and Protocols. *RCADI*. Vol. 163. P. 117–155.
7. Geneva Conventions of 12 August 1949 and Additional Protocols. ICRC Database. Retrieved from: <https://ihl-databases.icrc.org>.
8. ICRC. How is the Term “Armed Conflict” Defined in International Humanitarian Law? Opinion Paper. March 2008. Retrieved from: <https://www.icrc.org/en/doc/assets/files/other/opinion-paper-armed-conflict.pdf>.

Дата надходження статті: 28.09.2025

Дата прийняття статті: 15.10.2025

Опубліковано: 04.12.2025